

EIROPAS FORUMS CILVĒKIEM AR INVGALIDITĀTI 1997– 2007: DESMIT GADI CĪŅĀ PAR INVALIDITĀTES TIESĪBĀM

Padarīsim invaliditātes diskrimināciju par pagātni Cīnīties pret cilvēku ar invaliditāti diskrimināciju ir VISU uzdevums

---

1997. gadā Eiropas un nacionālās cilvēku ar invaliditāti organizācijas, kā arī vecāki bērniem ar invaliditāti, kas līdz tam nebija spējīgi pārstāvēt sevi, apvienojās kopā un nodibināja Eiropas forumu cilvēkiem ar invaliditāti (EDF)

EDF ir neatkarīga un unikāla apvienība Eiropā, tai ir īpaša loma Eiropas Savienības lēmumpieņemēju institūcijās, meklējot veidus, kā pārstāvēt un aizstāvēt cilvēku ar invaliditāti tiesības. Tā mērķis un ikdienas darbs ir Eiropas Savienības likumdošana, jo katram ES lēmumam un iniciatīvai ir tieša ietekme uz Eiropas pilsoņu ar invaliditāti dzīvi visos tās līmeņos.

Ir pagājusi desmitgade kopš mūsu cīņas sākuma. Šodien mēs, cilvēki ar invaliditāti un viņu vecāki, kas iepriekš nevarēja sevi pārstāvēt, varam atskatīties un būt lepni par savu ieguldījumu, aizstāvot Eiropas cilvēku ar invaliditāti tiesības. Šodien mums ir jāskatās uz priekšu un jāturpina stiprināt ietekmi uz antidiskriminācijas likumdošanas pasākumiem Eiropā, lai nodrošinātu to, ka personu ar invaliditāti pilnvērtīga integrācija sabiedrībā kļūtu par realitāti. Mums tas ir jādara tādēļ, ka invaliditāte, pirmkārt, ir cilvēktiesību jautājums, tas ir jautājums, kas skar mūs visus.

INVALIDITĀTES AIKULISES...

- Cilvēki ar invaliditāti nav maza minoritātes grupa: mēs esam 50 miljoni ES pilsoņi – cilvēki ar invaliditāti, tādējādi esam vairāk nekā **10% no ES kopējā iedzīvotāju skaita**.
- **Katrā ceturtajā ģimenē** kāds tās loceklis ir cilvēks ar invaliditāti.
- Cilvēki ar invaliditāti iegūst augstāko izglītību **divas reizes retāk** nekā jaunieši kopumā.
- Daudziem bērniem ar invaliditāti nav vienlīdzīgas iespējas, lai **saņemtu izglītību**.
- Mūsu **ienākumu līmenis** vairākumā gadījumu līdzinās valstī noteiktajam minimālajam ienākumu līmenim. Un **vairākumā gadījumu tas ir zemāks** nekā cilvēkam bez invaliditātes.

- **Bezdarbnieku mūsu vidū ir divas reizes vairāk** nekā starp cilvēkiem bez invaliditātes.
- Mēs **dzīvojam nepieejamā vidē**, par spīti tam, ka kopā ar cilvēkiem, kam ir īslaicīgi kustību traucējumi, mēs skaitliski veidojam 40% no populācijas.
- **Katrs otrais cilvēks ar invaliditāti savā brīvajā laikā nekad nav piedalījies kultūras vai sporta aktivitātēs**, kā arī viņam nekad nav bijusi iespēja bez citu palīdzības piekļūt un pārvietoties teātrī, kinoteātrī, bibliotēkā un koncertā...
- Mēs tiešā veidā saskaramies ar **izolāciju un aizspriedumiem**.
- Ir vairāk kā 200 000 cilvēku ar invaliditāti, kas ir **spiesti dzīvot slēgta tipa iestādēs**, bez tiesībām pieņemt lēmumus savā dzīvē un realizēt savas pamatcilvēktiesības.
- **Personu brīva pārvietošanās Eiropas Savienībā** mums būtu ideāls risinājums, jo bieži barjeras nedod mums iespēju pilnvērtīgi uzturēties savā dzīves vietā.

1997 – 2007: DESMIT GADI, BRUĢĒJOT CEĻU

Pats pirmais EDF sasniegums 1997. gadā bija izveidot jaunu ceļu uz jaunu sfēru cilvēkiem ar invaliditāti Eiropā: Amsterdamas Līguma antidiskriminācijas 13. punkta pieņemšana – pati pirmā un unikālā norāde uz invaliditāti ES līgumos. Tie bija lielākie panākumi, kas izveidoja pamatus cīņai pret cilvēku ar invaliditāti diskrimināciju un uzlika Eiropas Savienībai pienākumu strādāt, lai to izbeigtu. Šādi panākumi bija iespējami tikai pateicoties plašajai cilvēku ar invaliditāti un viņu pārstāvju mobilizācijai Eiropā.

Pēc desmit gadu intensīva darba ES un nacionālos līmeņos, EDF ir piedalījies neskaitāmās Eiropas iniciatīvās un likumdošanas pieņemšanas lēmumos, kas ir mainījuši un turpinās izmainīt cilvēku ar invaliditāti dzīvi visā Eiropā:

- Pieaugošais Eiropas pilsētu skaits nodrošina cilvēkiem ar kustību traucējumiem pielāgotu sabiedrisko transportu, veicinot viņu tiesības un mobilitāti.
- Darba devējiem ir jāpielāgo darbinieku pieņemšanas procedūras, balstoties uz vienlīdzīgu iespēju principu, kā arī jāpiedāvā pielāgot darbavietu atbilstoši cilvēku ar invaliditāti vajadzībām.
- Cilvēks ar invaliditāti var iesniegt prasību tiesā, ja viņš ir sajuties diskriminēts no darba devēja puses laikā, kad piedāvājis sevi kā darbinieka kandidatūru.
- Pieaugošs skaits interneta mājas lapu ir pieejamas cilvēkiem ar invaliditāti.
- Pieaugošs skaits liftu tiek izstrādāti, lai tie būtu pieejami arī cilvēkiem ar invaliditāti.
- Pieaugošs skaits informāciju un komunikāciju tehnoloģiju produkti un pakalpojumi, tādi kā mobilie telefoni, datoru komponentes,

programmatūras u.tml., tagad ir pieejams cilvēkiem, kas ir neredzīgi vai ar redzes traucējumiem.

- Eiro monētas un banknotes ir jebkad bijusī visvairāk pieejamā valūta Eiropā cilvēkiem ar redzes traucējumiem.
- Pieaugošs skaits medikamentu tiek pārdoti, sniedzot informatīvu marķējumu Braila rakstā.
- Cilvēkiem ar invaliditāti ir tiesības saņemt pilna apjoma un kvalitatīvu asistenta pakalpojumus, ceļojot ar gaisa satiksmi no izlidošanas brīža līdz brauciena gala mērķa lidostai.
- EDF iniciētais Eiropas gads cilvēkiem ar invaliditāti (2003. gadā) radīja iespēju sapratnes veicināšanā par invaliditāti gan Eiropas, gan nacionālajā līmenī, daudzas likumdošanas iniciatīvas tika pieņemtas dažādās Eiropas Savienības valstīs.
- Apbalvojot publiskos pakalpojumu sniedzējus par viņu veikumu, autoritātēm ir jāņem vērā pieejamības prasības cilvēkiem ar invaliditāti.
- Trīsdesmit piecos procentos no visa ES finansējuma reģionālajām un lokālajām sfērām ir jāņem vērā antidiskriminācijas un pilnas pieejamības principi attiecībā uz cilvēkiem ar invaliditāti.
- Starptautiskā Konvencija par cilvēku ar invaliditāti tiesībām, kuras tapšanā aktīvi līdzdarbojās arī EDF, tika pieņemta Apvienoto Nāciju Ģenerālā Asambleja 2006. gada decembrī. Tas ir pirmais likumīgais pamats starptautiskam tiesībsargājošam instrumentam, kas jāizmanto Eiropas Savienībā un tās dalībvalstīs.

2007. UN TURPMĀK: MUMS JĀMOBILIZĒJAS, LAI AIZSARGĀTU SAVAS TIESĪBAS!

- **Pieeja likumīgai aizsardzībai, rīcībspēja un vienlīdzības nodrošināšana likuma priekšā**

Mums, cilvēkiem ar invaliditāti, vajadzētu būt pilnvarotiem gluži kā visiem citiem Eiropas pilsoņiem tikt informētiem par likumu, pirms tas stājas spēkā. Saskaņā ar eksistējošiem starptautiskajiem cilvēktiesību instrumentiem, mums ir jānodrošina rīcībspēja visās dzīves jomās, tajā skaitā īpašumtiesības, iespēja pašiem rīkoties ar savām finansēm, pieņemt lēmumus un izvēlēties lietas, kas ietekmē mūsu dzīves un dalību sabiedrībā.

- **Izglītība visiem**

Mums, bērniem ar invaliditāti un pieaugušajiem, **jāsaņem vienlīdzīgas iespējas** piekļūt izglītībai; jābūt iespējai saņemt vispārējo vai **īpaši pielāgotu** izglītību. Mums jābūt iespējai dialoga veidā ar mūsu ģimenēm **izlemt** par mūsu izglītības vēlmēm un vajadzībām.

➤ **Vienlīdzīga attieksme nodarbinātībā**

Mums, stājoties darbā gluži tāpat kā citiem pilsoņiem, ir jāsaņem **vienlīdzīga attieksme** no darba devējiem. Turklāt mums jāsaņem **adekvāts atalgojums**, kā arī mūsu tiesībām atbilstoši profesionālajam statusam un pieredzei ir jābūt adekvātam. Un visbeidzot darba devējiem jābūt gatavam pielāgot darba vietu, lai tā būtu atbilstoša cilvēku ar invaliditāti vajadzībām.

➤ **Sociālā aizsardzība, tai skaitā sociālā drošība**

Mums, pilsoņiem ar invaliditāti, ir jābūt vienlīdzīgai iespējai pārcelties uz citu ES valsti, lai mācītos, strādātu, veidotu ģimeni u.c. Lai to panāktu, ir nepieciešams likvidēt visus šķēršļus sociālajās aizsardzības sistēmās.

➤ **Dzīvot sabiedrībā neatkarīgi un pieņemt mūsu pašu lēmumus dzīvē**

Mums gluži kā citiem pilsoņiem ir jābūt iespējai pašiem izvēlēties savu dzīvesvietu un **pieņemt pašiem savus lēmumus**, jābūt iespējai izmantot pakalpojumus, kas nodrošina mūsu **neatkarību** un **vienlīdzīgas iespējas** (tiesības uz personālajiem asistentiem). Ģimenēm, kuras locekļi ir bērni ar invaliditāti, un ģimenes locekļiem, kuriem ir zems neatkarības līmenis, ir jābūt iespējai aktīvi līdzdarboties, pieņemot lēmumus par izglītības un sociālās iekļautības jautājumiem. Ir jābūt pieejamiem resursiem un atbalstam, kas ir individuāli pielāgoti cilvēkiem ar invaliditāti un viņu ģimenēm.

➤ **Pieejamība veselības aprūpei un ilgtermiņa aprūpei**

Mums kā cilvēkiem, kuru fiziskā un/vai garīgā integrācija ir ierobežota, ir jābūt iespējai piekļūt **kvalitatīviem, efektīviem un reāliem veselības aprūpes pakalpojumiem**, kas ir pielāgoti katra individuālajām un specifiskajām vajadzībām. Tajā skaitā agrīna diagnozes noteikšana, laicīga ārstēšana, rehabilitācija un nepieciešamo resursu nodrošināšana mūsu maksimāli iespējamai attīstībai.

➤ **Pakalpojumu un nepieciešamo preču pieejamība**

Mums, gluži kā citiem patērētājiem, ir jābūt iespējai gūt labumu un iespējai izvēlēties no pilna preču un pakalpojumu klāsta. Likumdošanā ir jānosaka tas, lai visas preces un pakalpojumi tiktu veidoti un piedāvāti tā, lai tie būtu pilnībā pieejami pēc **principa "radīts visiem"**.

➤ **Kultūras, brīvā laika un sporta pieejamība**

Mums gluži kā pārējiem pilsoņiem ir jābūt iespējai **pilnvērtīgi piedalīties** visos kultūras, brīvā laika pavadīšanas un sporta aktivitātēs. Tiem ir jābūt pilnībā pieejamiem, mums ir jābūt iespējai izteikt un pierādīt sevi kultūras un mākslas pasākumos.

➤ **Sabiedriskā transporta pieejamība**

Mums gluži kā pārējiem pilsoņiem ir **jābūt iespējai brīvi un neatkarīgi ceļot** ar autobusiem, vilcieniem, lidmašīnām un kuģiem uz mūsu izvēlētajiem galamērķiem.

➤ **Publiskās infrastruktūras pieejamība**

Mums gluži kā pārējiem pilsoņiem ir jābūt iespējai brīvi pārvietoties un piekļūt publiskām vietām un iestādēm, pat ja mēs esam ar suni pavadoni. Visām **publiskajām vietām** – parkiem, spēļu laukumiem, restorāniem, bāriem teātriem, veikaliem, muzejiem u.c., kā arī **būvvidei** – ielu klājumiem, trotuāriem un ielu krustojumiem – ir jābūt pieejamiem. Likumdošanā jāparedz, ka visai videi ir jābūt pieejamai jau no pašiem tās izveides un plānošanas pamatiem, balstoties uz **“radīts visiem” principu**.

➤ **Pieejama informācija un komunikācija**

Mums gluži kā pārējiem pilsoņiem ir jābūt iespējai pilnvērtīgi **piekļūt visai** privātā un publiskā sektora **informācijai** mums pieejamā formātā (elektroniskais formāts, rakstveida, Braila raksts, lielā drukā, audio, subtitri, vieglajā valodā). Mums jābūt piekļuvei pilna klāsta **elektroniskajiem sakaru līdzekļiem**, kas tiek piedāvāti tirdzniecībā, lai dotu mums iespēju pilnvērtīgi piedalīties sabiedrības sociāli ekonomiskajā vidē.

➤ **Visu diskriminācijas un stereotipu izpratnes par cilvēkiem ar invaliditāti izslēgšana**

Mēs, vīrieši un sievietes ar invaliditāti, pieprasām, lai tiktu nodrošināta **ciņģpilna attieksme** politiskajā un sabiedriskajā dzīvē, reklāmās un sludinājumos, kā arī masu medijos.

➤ **Vienlīdzīgas iespējas balsošanā un vēlēšanu kampaņās**

Mums gluži kā visiem pārējiem pilsoņiem ir jābūt brīvām un neatkarīgām vēlēšanu tiesībām (ieskaitot tiesības vēlēties norobežotās telpās, kā arī telpās, kas ir pieejamas, tāpat arī visai informācijai, kas saistīta ar vēlēšanām, ir jābūt pieejamā formātā) un tiesībām tikt ievēlētām.

INVALIDITĀTES KUSTĪBA AICINA

- 1. Izstrādāt plašu antidiskriminācijas likumdošanu, lai aizstāvētu cilvēkus ar invaliditāti**, lai likvidētu eksistējošās barjeras, lai izvairītos no jaunu barjeru rašanās, lai sasniegtu vienlīdzīgas iespējas un vienlīdzīgu līdzdalību visos dzīves aspektos.
- 2. Starptautiskās Konvencijas par cilvēku ar invaliditāti tiesībām ātru parakstīšanu un ratificēšanu** no Eiropas Komiteju un ES dalībvalstu puses.
3. Veikt Konkrētus pasākumus, izvirzīt reālus mērķus un uzdevumus, kas **nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret bērniem ar invaliditāti izglītības jomā** un dalībai sociālajā dzīvē, ko noteiktu reģionālā, nacionālā un Eiropas politika.
4. Veikt Konkrētus pasākumus, izvirzīt reālus mērķus un uzdevumus, kas nodrošinātu **vienlīdzīgu attieksmi nodarbinātības jautājumos**, ko noteiktu reģionālā, nacionālā un Eiropas politikas.
5. Veikt nacionālās reformas, kuru mērķis ir **cilvēku ar invaliditāti deinstitutionizācija** un neatkarīgas dzīves alternatīvu veidu izstrāde, kas panākta ar kvalitatīviem un uzticamiem pakalpojumiem, atbilstoši adekvātam finansējumam, tai skaitā arī ES līmenī.
6. Iekļaut pamata pieejamības un **antidiskriminācijas standartu prasības visos finansēšanas instrumentos**, tajā skaitā arī ES līmenī, lai izvairītos no jaunu šķēršļu rašanās.
7. Apkopot **faktus un skaitļus par invaliditāti**, kas atspoguļos cilvēku ar invaliditāti reālo situāciju un dzīves apstākļus Eiropā, kas nodrošinās izpētes pamatus jaunas likumdošanas attīstībai, kas palīdzēs efektīvāk aizstāvēt mūsu tiesības.
8. Izstrādāt **kopīgus standartus un likumdošanu, lai nodrošinātu pilnu pieeju produktiem un pakalpojumiem** visā Eiropas Savienībā.

Mēs, Eiropas cilvēki ar invaliditāti, aicinām Eiropas Savienības, nacionālos, reģionālos un vietējo pašvaldību vadību ciešā sadarbībā ar pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem dzēst diskrimināciju no Eiropas vēstures pierakstiem uz visiem laikiem!

SPER SOLI, VEIC IZMAIŅAS!

Viena minūte Tava laika var mainīt 50 miljonu cilvēku dzīvi!

PARAKSTIES ŠEIT: www.1million4disability.eu